

3. 4. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Loajalita k zaměstnavateli a ochrana veřejného zájmu - náleží ÚS

Ústavní soud ČR se zastal dvou zaměstnanců, kteří v roce 2001 informovali úřady o problémech v provozu čističky odpadních vod ve Velkých Pavlovicích na Břeclavsku. Odeslali dopis např. České inspekci životního prostředí, tehdejšímu Okresnímu úřadu Břeclav a Městskému úřadu ve Velkých Pavlovicích. Zaměstnavatel s nimi rozvázal pracovní poměr jeho okamžitým zrušením pro zvlášť hrubé porušení pracovní kázně, protože cíleně zveřejnili informace, které jej poškozovaly a navíc podléhaly obchodnímu tajemství. Soud prvního stupně žalobě na neplatnost rozvázání pracovního poměru vyhověl, avšak odvolací soud žalobu zamítl a jeho rozhodnutí potvrdil Nejvyšší soud ČR. Stěžovatelé v ústavní stížnosti poukázali především na to, že odvolací soud ani dovolací soud se nezabývaly tím, jaké skutečnosti je donutily k zaslání předmětného dopisu ze dne 29. 10. 2001.

Napadená rozhodnutí obecných soudů

V souzené věci odvolací soud rozsudkem napadeným ústavní stížností změnil rozsudek soudu prvního stupně, neboť dospěl k závěru, že žalobci (zaměstnanci) porušili pracovní kázeň zvlášť hrubým způsobem, a proto žalovaný (zaměstnavatel) postupoval v souladu s ust. § 53 odst. 1 písm. b) zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, jestliže s žalobci pracovní poměr okamžitě zrušil. Intenzitu uvedeného porušení pracovní kázně, uvedl odvolací soud, nemůže snižovat okolnost, že k napsání a rozeslání dopisu ze dne 29. 10. 2001 žalobce vedl veřejný zájem na zachování zdravého životního prostředí, který měl být porušováním technologické kázně při provozu ČOV Velké Pavlovice ohrožován, protože další obsah dopisu, kterým žalobci porušili povinnost mlčenlivosti o skutečnostech tvořících obchodní tajemství žalovaného a kterým se snažili žalovaného poškodit, již nemohl k ochraně veřejného zájmu směřovat.

Nejvyšší soud ČR se ztotožnil se závěrem odvolacího soudu, že intenzita porušení pracovní kázně, jehož se žalobci dopustili, dosáhla stupně zvlášť hrubého porušení pracovní kázně. Nejvyšší soud ČR přisvědčil odvolacímu soudu, že úmysl žalobců způsobit žalovanému újmu je zcela nepochybný, neboť žalobci zpochybňují i předchozí podnikatelskou činnost žalovaného.

Tyto závěry odvolacího a dovolacího soudu však nejsou přesvědčivě zdůvodněné. Hodnocení důkazů a interpretaci předpisů veřejného práva a pracovněprávních předpisů nevěnovaly obecné soudy dostatečnou pozornost. Za tohoto stavu může výsledné rozhodnutí vyvolat vážnou pochybnost o objektivitě soudů a o nedodržení zásady rovnosti stran pracovního sporu.

Ústavní soud ve své judikatuře již několikrát konstatoval, že jeho pravomoc je dána také tam, kde právní závěry obecného soudu jsou v hrubém nesouladu s provedenými skutkovými zjištěními. V projednávané věci jde právě o takový případ.

Posouzení věci Ústavním soudem

Dle čl. 18 Listiny základních práv a svobod má ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi.

Idea právního státu vychází z principu, že stát a občan nejsou v zásadním sporu, ale stát má sloužit občanům, občané jsou loajální k zájmům státu, participují na plnění úkolů státu; z práva občana obracet se na státní orgány s podněty lze dovodit, že občané mají právo podílet se na chodu veřejných záležitostí, upozorňovat na nesprávnosti či nespravedlnosti.

Soukromoprávní požadavek na dodržování smluv, princip pacta sunt servanda, resp. smluvní volnost a převzatý závazek zaměstnance být loajální ke svému zaměstnavateli nemůže apriorně vyloučit jiný významný veřejnoprávní zájem, a to zájem na tom, aby se též zaměstnanci mohli obracet na státní orgány v situacích, kdy ze strany zaměstnavatele hrozí ohrožení významných společenských zájmů, jako je ochrana zdraví občanů, ochrana životního prostředí, či ochrana čistoty vody nebo kdy dokonce dojde k porušení těchto veřejných statků. Dohoda mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem nemůže zasahovat do veřejnoprávních vztahů, narušovat zájem společnosti na tom, aby každý občan v demokratickém právním státě mohl být nápomocen státu při odhalování nedostatků, a v případě potřeby na nedostatky upozornil.

V souzené věci při rozhodování o tom, zda za důvod k okamžitému zrušení pracovního poměru zaměstnance pro zvláště hrubé porušení pracovní kázně lze pokládat odeslání dopisu upozorňujícího státní orgány na to, že zaměstnavatel - čistírna odpadních vod nedodrží provozní předpisy a ohrožuje životního prostředí, obecné soudy dostatečně nevyhodnotily a neporovnaly veřejný zájem na ochraně životního prostředí a zdraví občanů na straně jedné se zájmem na dodržování smluv a loajalitou zaměstnance vůči zaměstnavateli na straně druhé.

Skutečnost, že stěžovatelé odesláním dopisu ze dne 29. 10. 2001 sledovali veřejný zájem zabránit hrozícím ekologickým škodám, lze jednoznačně dovodit z toho, že tento dopis zaslali mj. České inspekci životního prostředí v Brně, Okresnímu úřadu Břeclav - referát životního prostředí a Městskému úřadu ve Velkých Pavlovicích.

V souzené věci obecné soudy zvažovaly pouze jednu stránku, a to zájem na dodržování smluv, loajalitu zaměstnance vůči zaměstnavateli a učinily závěr, že zaměstnanec nesmí prolomit loajalitu tím, že bude "donášet" na svého zaměstnavatele, což posoudily jako hrubé porušení pracovní kázně. Obecné soudy však nevěnovaly dostatečnou pozornost tomu, zda v této konkrétní věci snaha zaměstnanců ukázat na nedostatky a chránit významné společenské hodnoty neospravedlňuje jejich jednání. Obecné soudy tedy měly v souzené věci pečlivěji poměřovat a zvažovat, který zájem, zda veřejný či soukromý, převažuje.

Za vadu řízení lze pokládat též to, že obecné soudy se náležitě nevypořádaly s námitkami stěžovatelů z toho hlediska, zda jejich jednání nelze posoudit jako svépomoc nebo odvracení hrozícího nebezpečí.

Ústavní soud ČR uzavřel, že v souzené věci obecné soudy se nedostatečně podrobně zabývaly porovnáním výše nastíněných zájmů a pokud se zabývaly tímto zvažováním, nedostatečně své rozhodnutí zdůvodnily. Ústavní soud ČR ponechává na obecných soudech, aby zvážily obě strany zájmů, a to veřejnoprávní zájem na ochraně životního prostředí, zdraví obyvatel, zájem na odvracení hrozícího nebezpečí, zájem na ochraně práva občanů obracet se na státní orgány se svými upozorněními na porušování zákonů a soukromoprávní zájem na dodržování smluv a na loajalitu zaměstnance vůči svému zaměstnavateli.

Ústavní soud ČR dospěl k závěru, že napadenými rozhodnutími obecných soudů došlo k porušení práva stěžovatelů na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny. Ústavní soud ČR ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí - rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 10. 2009 č. j. 49 Co 300/2007-270 a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 1. 2011 č. j. 21 Cdo 3478/2010-367 svým náležením spis. zn. III. ÚS 298/12, ze dne 13. 12. 2012, zrušil. V dalším řízení se obecné soudy znovu zaměří na porovnání priority nastíněných zájmů a odvolací soud ve věci znovu rozhodne v intencích nálezu

Další články:

- [Směrnice o transparentnosti odměňování a GDPR: Nové regulatorní paradigma ochrany osobních údajů v pracovněprávních vztazích](#)
- [Proměna definice závislé práce a konec postihování pracovníků: Analýza dopadů připravovaného zákona o platformové práci](#)
- [Odpovědnost zaměstnavatele a zaměstnance v souvislosti s využitím umělé inteligence](#)
- [Nový návrh zákona o platformové práci - 2. díl: Redefinice závislé práce](#)
- [Home office v Česku, Německu a Rakousku: je česká právní úprava práce na dálku dostatečně flexibilní?](#)
- [Postoupení pohledávky na náhradu škody v pracovněprávních vztazích](#)
- [Návrh zákona o digitálních platformách přináší více, než se na první pohled zdá](#)
- [Odposlechy na pracovišti, policejní vyšetřování a skončení pracovního poměru](#)
- [Odpovědnost zaměstnance za schodek](#)
- [Konec improvizace v odměňování: zamyšlení nad návrhem transpozice směrnice o transparentním odměňování](#)
- [Nový návrh zákona o platformové práci - 1. díl](#)